

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони
здоров'я України

№ _____

Порядок
надання послуг з догляду і підтримки людей, які живуть з ВІЛ

I. Загальні положення

1. Цим порядком визначається єдиний науково-обґрунтований галузевий стандарт надання окремих послуг у сфері громадського здоров'я, конкретизується зміст і завдання, встановлюються вимоги щодо організації та забезпечення надання послуг з догляду і підтримки людей, які живуть з ВІЛ (далі – ЛЖВ), у тому числі в установах виконання покарань та попереднього ув'язнення.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

ключові групи щодо інфікування ВІЛ – чоловіки, які мають сексуальні стосунки з чоловіками (далі – ЧСЧ), люди, які надають сексуальні послуги (далі – СП), люди, які вживають наркотики ін'єкційно (далі – ЛВНІ);

догляд і підтримка ЛЖВ (далі – ДіП ЛЖВ) – комплекс заходів у сфері громадського здоров'я із залучення людей, які живуть з ВІЛ під медичний нагляд та формування прихильності до лікування в програмах лікування ВІЛ-інфекції;

надавачі послуг – заклади охорони здоров'я будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або фізичні особи-підприємці, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики (далі – ЗОЗ/ФОП) та надають на її основі послуги з медичного обслуговування населення, а також громадські об'єднання, благодійні та релігійні організації, що більше двох років працюють у сфері протидії поширенню хвороб, зумовлених ВІЛ, та наданні послуг, спрямованих на забезпечення лікування та профілактику ВІЛ-інфекції, догляду, підтримки та соціального захисту ключових груп щодо інфікування ВІЛ та людей, які живуть з ВІЛ;

отримувачі послуг – ЛЖВ, які отримують антиретровірусну терапію (далі – АРТ) або готуються до її початку, та їх партнери;

прихильність до лікування – усвідомлене ретельне дотримання режиму лікування та призначень лікаря отримувачем послуг.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених в Законах України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я» та інших нормативно-правових актах у сфері охорони здоров'я.

3. Головними завданнями надавача послуг є:

забезпечення отримувачів послуг комплексними та інтегрованими послугами ДіП ЛЖВ, спрямованими на сприяння у постановці на облік та здійснення медичного нагляду, мотивування до вчасного початку лікування ВІЛ, формування прихильності до АРТ та отримання медичних послуг;

налагодження співпраці із закладами/установами/організаціями з метою залучення необхідних фахівців відповідно до потреб отримувача послуг;

постійний моніторинг поточних результатів надання послуг, виявлення труднощів, визначення проблем, надання рекомендацій щодо їх усунення;

забезпечення ефективності послуг відповідно до показників, визначених цим Порядком.

4. Організація та надання послуг ДіП ЛЖВ базується на таких принципах:

«рівний – рівному» – надання послуг особою, що має безпосередній особистий досвід подолання складних життєвих обставин, пов'язаних з належністю до ключових груп щодо інфікування ВІЛ, та/або перебуває/перебувала у тому самому становищі, що й отримувач послуг;

адресності та орієнтованості на людину – надання послуг з догляду і підтримки ЛЖВ у спосіб, що враховує індивідуальні потреби отримувачів послуг;

добровільності – можливість вибору отримання чи відмови від надання послуг;

недискримінації – неприпустимість обмеження надання послуг отримувачам за ознаками статі, гендерної ідентичності, раси, національності, сексуальної орієнтації, місця проживання, майнового стану, соціального статусу, стану здоров'я, політичних, релігійних чи інших переконань, за мовними або іншими ознаками;

конфіденційності – забезпечення нерозголошення персональних даних отримувача послуг щодо стану його здоров'я, фактів звернення та/або отримання послуг, особистих сімейних та інтимних відомостей, отриманих під час надання послуг, за винятком випадків, передбачених законодавством;

доказовості – ґрунтування послуг та підходів з їх надання на наявних наукових даних та засадах доказової медицини.

II. Структура послуг з ДіП ЛЖВ

1. Структура послуг з ДіП ЛЖВ включає:

залучення партнерів ЛЖВ до профілактичних та медичних послуг, пов'язаних з ВІЛ;

залучення ЛЖВ до медичної допомоги у зв'язку з ВІЛ з метою формування прихильності до лікування ВІЛ та утримання під медичним наглядом;

залучення ЛЖВ, які вживають наркотики ін'єкційно, до надання медичної допомоги у зв'язку з ВІЛ, формування прихильності до лікування ВІЛ та утримання під медичним наглядом.

2. До отримання послуги із залучення партнерів ЛЖВ до медичних послуг, пов'язаних з ВІЛ, залучаються ЛЖВ, їх статеві та ін'єкційні партнери, які не знають свій ВІЛ-статус (в тому числі особи, з дати проходження останнього тестування яких минуло більше 6 місяців).

Послуга надається з метою мотивування до тестування на ВІЛ, зокрема самотестування на ВІЛ швидкими (експрес) тестами (далі – самотестування) та самотестування з супроводом, статевих та ін'єкційних партнерів ЛЖВ, сприяння медичному нагляду, мотивування до вчасного початку лікування ВІЛ та формування прихильності до медичних послуг.

Послуга включає:

проведення сесій мотиваційного консультування згідно з графіком та змістом сесій в рамках послуги «Залучення партнерів ЛЖВ до профілактичних та медичних послуг, пов'язаних з ВІЛ», наведеному у додатку 1 до цього Порядку;

забезпечення проведення самотестування на ВІЛ з супроводом відповідно до галузевого стандарту послуг з профілактики ВІЛ серед представників ключових груп щодо інфікування ВІЛ;

направлення для підтвердження діагнозу та мотиваційне консультування осіб, які отримали позитивний результат, з метою залучення під медичний нагляд та вчасного початку лікування;

мотиваційне консультування осіб, які отримали негативний результат, щодо заходів з профілактики ВІЛ та безпечних поведінкових практик.

3. До отримання послуги з формування прихильності до лікування ВІЛ та утримання під медичним наглядом залучаються ЛЖВ (діти та дорослі), які:

готуються до початку АРТ (вперше виявлені пацієнти або пацієнти, які перебували під медичним наглядом, але не отримували АРТ);

перервали АРТ та/або були втрачені з-під медичного нагляду;

перебувають на АРТ, але мають ризики переривання АРТ, порушують періодичність медичного нагляду та/або лікування.

Послуга надається з метою формування прихильності до АРТ та отримання медичних послуг, пов'язаних з ВІЛ-інфекцією.

Послуга включає організацію та проведення індивідуальних сесій мотиваційного консультування згідно з графіком та змістом сесій в рамках послуги «Залучення ЛЖВ до медичної допомоги у зв'язку з ВІЛ з метою формування прихильності до лікування ВІЛ та утримання під медичним наглядом», наведеному у додатку 2 до цього Порядку

При наданні послуги з формування прихильності до АРТ у дітей слід дотримуватись особливостей формування прихильності до АРТ у дітей, наведених у додатку 3 до цього Порядку.

4. До отримання послуги із залучення ЛЖВ, які вживають наркотики ін'єкційно, до надання медичної допомоги у зв'язку з ВІЛ та формування прихильності залучаються ЛВНІ, які живуть з ВІЛ, які:

- перебувають під медичним наглядом та не приймають АРТ;
- знають свій статус, але не перебувають під медичним наглядом;
- перебувають на АРТ, але мають ризики переривання АРТ, порушують режим прийому АРТ та/або режиму медичного нагляду.

Послуга надається з метою формування та підтримання у ЛЖВ, які вживають наркотики ін'єкційно, прихильності до медичного нагляду з приводу ВІЛ-інфекції, формування стійкої прихильності до АРТ, зниження ризиків передачі ВІЛ, пов'язаних з поведінковими практиками.

Послуга включає організацію та проведення індивідуальних сесій мотиваційного консультування згідно з графіком та змістом сесій в рамках послуги «Залучення ЛЖВ, які вживають наркотики ін'єкційно, до надання медичної допомоги у зв'язку з ВІЛ, формування прихильності до лікування ВІЛ та утримання під медичним наглядом», наведеному у додатку 4 до цього Порядку.

5. Послуги, не визначені цим Порядком, що спрямовуються на ДіП ЛЖВ, зокрема задоволення супутніх потреб отримувачів, можуть бути забезпечені за рахунок інших джерел – коштів місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги та включати (але не обмежуватися):

- надання додаткових послуг психолога та/або психотерапевта;
- надання юридичних послуг, зокрема у випадках порушення прав ЛЖВ;
- проведення групового, сімейного консультування, у тому числі для дискордантних пар;
- проведення груп самопомоги серед ЛЖВ, що належать до ключових груп щодо інфікування ВІЛ;
- надання соціальних послуг з догляду та інших необхідних послуг.

III. Правила надання послуг з ДіП ЛЖВ

1. Етапність, періодичність та тривалість надання послуг визначаються відповідно до додатку 5 до цього Порядку.

2. Інформація щодо надання послуг вноситься до картки отримувача послуг з догляду і підтримки людей, які живуть з ВІЛ, згідно з додатком 6 до цього Порядку.

Збір та обробка персональних даних здійснюються відповідно до вимог чинного законодавства про захист персональних даних.

Інформація щодо реєстрації отримувачів послуг та обліку наданих послуг заноситься до електронних систем, що використовують унікальні генеровані коди з метою забезпечення належних умов конфіденційності, та форм первинної облікової документації, затверджених у встановленому законодавством порядку.

3. Надання послуг здійснюється на підставі звернення та за умови надання усвідомленої письмової згоди отримувача послуг. Особам віком до 14 років надання послуг здійснюється за зверненням та згодою батьків або інших законних представників.

4. Послуга вважається наданою за умови:
надання повного переліку послуг;
відмови отримувача від послуг;
зміни надавача послуг, зокрема у зв'язку з перенаправленням та/або зміною місця проживання;
смерті отримувача послуг.

5. Первинне комплексне оцінювання потреб отримувача послуг є обов'язковим перед початком надання послуг та включає оцінку ризиків відриву від лікування та оцінку прихильності до АРТ.

6. Послуги з ДіП ЛЖВ надаються під час особистого прийому отримувача за місцезнаходженням надавача послуг та/або за задекларованим/зареєстрованим місцем проживання (перебування) отримувача.

Місцем надання послуг слугує окреме приміщення для проведення консультацій, де надавач та отримувач послуг мають змогу зустрічатися з дотриманням умов конфіденційності та безпечного простору.

У випадках обмежувальних протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб, запровадження воєнного стану, інших обмежень та надзвичайних ситуацій, що запроваджуються за рішенням уряду або органів місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій, перебування отримувача послуг за кордоном або в іншому місці тощо, послуги (сесії) можуть бути надані з використанням технічних засобів електронних комунікацій (телефонний чи відеозв'язок) за умови технічної можливості забезпечення відповідної тривалості та повноти послуг та їх належного обліку.

7. Надавачі послуг повинні володіти інформацією щодо інших закладів/установ/організацій, які можуть бути додатково залучені відповідно до потреб отримувача послуг та до яких здійснюється переадресація.

Надавачі послуг повинні, зокрема, інформувати ЛЖВ щодо права на безоплатну первинну та вторинну правничу допомогу, порядку її отримання та скерування до системи надання безоплатної правничої допомоги відповідно до алгоритму, наведеному у додатку 7 до цього Порядку.

Центр з надання безоплатної вторинної правничої допомоги (далі – центр з надання БВПД), у разі звернення до нього отримувача послуг за направленням

від партнерської організації, реєструє таке звернення в комплексній інформаційно-аналітичній системі (далі – КІАС), із зазначенням індивідуального коду партнерської організації та порядкового номеру направлення, наведених у бланку направлення, і надає отримувачу послуг безоплатну правничу допомогу у встановленому порядку.

Координаційний центр з надання правничої допомоги (далі – Координаційний центр), який контролює діяльність центрів з надання БВПД, щомісяця забезпечує інформування партнерських організацій щодо зареєстрованих центрами з надання БВПД звернень, скерованих ними отримувачів, які були зареєстровані в КІАС, у тому числі для проведення партнерською організацією відповідного моніторингу таких звернень, шляхом надсилання листа електронною поштою.

При наданні послуг в установах виконання покарань та попереднього ув'язнення інформація про надавачів послуг і потреби в них, включається до змісту заходів з підготовки до звільнення для забезпечення безперервності їх надання.

8. Надавачі послуг забезпечують наявність обладнання, устаткування та засобів, роздаткових інформаційних матеріалів, необхідних для надання послуг з ДіП ЛЖВ. Під час формування інформаційних матеріалів, змісту консультацій тощо першочергово використовуються галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я та громадського здоров'я, міжнародні рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я.

9. Усі сесії в межах послуги проводяться за можливості одним фахівцем надавача послуг.

10. Надання послуг має здійснюватися з позиції гендерної рівності з урахуванням таких факторів:

залучення до послуг отримувачів за принципом забезпечення рівності прав участі в програмі без надання переваги окремій статі;

відмова надавачів від гендерних стереотипів у підходах як до підбору персоналу проекту, так і до роботи з отримувачами послуг;

урахування фізіологічних, соціальних та психологічних особливостей, потреб та шляхів вирішення проблем чоловіків та жінок, які живуть з ВІЛ, під час реалізації програми;

забезпечення рівних прав та можливостей доступу до інформації, профілактики, лікування, ресурсів та послуг.

11. Надавач послуг повинен залучати представників ключових груп щодо інфікування ВІЛ активно співпрацювати з представниками спільнот на рівні громади та враховувати специфічні потреби й особливості під час організації надання послуг, а саме:

залучати до консультування спеціально підготовлених представників спільноти за принципом «рівний – рівному»;

забезпечити надання послуг в місцях максимально безпечних та наближених до отримувачів послуг;

забезпечити переадресацію та доступ до отримання інших послуг відповідно до потреб отримувачів (пункти обміну та видачі шприців, розповсюдження презервативів та лубрикантів, замісна підтримувальна терапія, соціальні послуги, послуги з працевлаштування, програми протидії насильству і торгівлі людьми тощо).

IV. Інформаційне забезпечення діяльності

1. Надавач послуг забезпечує відповідне інформаційне забезпечення діяльності з надання послуг, визначених цим Порядком.

2. Відомості про режим роботи надавача послуг та зміни до нього мають розміщуватися:

в пункті надання послуг у доступному місці;

на вебсайтах (вебсторінках) або офіційних сторінках у соціальних мережах (за наявності).

3. Надавач послуг забезпечує доступ отримувачів до відповідних інформаційно-освітніх матеріалів щодо діагностики, лікування і профілактики ВІЛ та інших супутніх тем для підвищення ефективності надання послуг з ДіП ЛЖВ.

4. Ключовими показниками ефективності надання послуг з ДіП ЛЖВ є:

загальна кількість отримувачів послуг, яких залучено до отримання окремих послуг з ДіП ЛЖВ;

відсоток виявлених ЛЖВ, залучених під медичний нагляд протягом періоду отримання послуги;

кількість отримувачів, які розпочали/відновили АРТ протягом періоду отримання послуги;

відсоток ЛЖВ, що перервали АРТ/були втрачені з-під нагляду протягом періоду отримання послуги.

**Директор Департаменту
громадського здоров'я**

Олексій ДАНИЛЕНКО